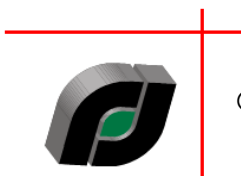

Vímuefnanotkun ungs fólks í Garðabæ

Niðurstöður rannsóknar meðal
nemenda í 8., 9. og 10. bekk árið 2017

© Rannsóknir & greining 2017

Vímuefnanotkun ungs fólks í Garðabæ

Niðurstöður rannsóknar meðal
nemenda í 8., 9. og 10. bekk árið 2017

©Rannsóknir & greining 2017

Rit þetta má ekki afrita með nokkrum hætti, svo sem með ljósmyndun, prentun, hljóðritun eða á sambærilegan hátt, að hluta eða í heild, án skriflegs leyfis Rannsókna og greiningar.

Efnisyfirlit

Efnisyfirlit.....	3
Yfirlit yfir myndir	4
Yfirlit yfir töflur.....	5
Inngangur.....	6
Aðferð og gögn.....	6
Þátttakendur og framkvæmd	6
Mælitæki.....	7
Vímuefnaneysla	8
Próun vímuefnaneyslu – áfengisneysla, tóbaksnotkun og önnur vímuefnaneysla	9
Daglegar reykingar.....	9
Munn- og neftóbaksnotkun	12
Munn- og neftóbaksnotkun 20 sinnum eða oftar um ævina meðal nemenda í 10. 9. og 8. bekk.....	12
10. bekkur: Munn- og neftóbak 20 sinnum eða oftar um ævina.....	12
9. bekkur: Munn- og neftóbak 20 sinnum eða oftar um ævina.....	13
8. bekkur: Munn- og neftóbak 20 sinnum eða oftar um ævina.....	14
Munn- og neftóbak einu sinni eða oftar síðastliðna 30 daga.	15
10. bekkur: Munn- og neftóbak einu sinni eða oftar síðastliðna 30 daga.	15
9. bekkur: Munn- og neftóbak einu sinni eða oftar síðastliðna 30 daga.	16
8. bekkur: Munn- og neftóbak einu sinni eða oftar síðastliðna 30 daga.	17
Neysla áfengis um ævina	18
Ölvun síðastliðna 30 daga.....	19
Marjúananeysla.....	21
Kannabisneysla (hass- eða marjúána).....	23
Neysla annarra ólöglegra vímuefna	25
Amfetamín	25
Sniff.....	25
Sveppir sem vímuefni	26
E tafla.....	26
Viðhorf foreldra nemenda í 10. bekk til neyslu.....	27

Yfirlit yfir myndir

Mynd 1.	Þróun vímuefnaneyslu unglinga í 10. bekk á Íslandi árin 1997 til 2017.....	8
Mynd 2.	Hlutfall nemenda í 10. bekk sem reykja daglega, árin 2001 – 2017.....	9
Mynd 3.	Hlutfall nemenda í 9. bekk sem reykja daglega, árin 2001 – 2017.....	9
Mynd 4.	Hlutfall nemenda í 8. bekk sem reykja daglega, árin 2001 – 2017.....	10
Mynd 5.	Hlutfall nemenda í 10. bekk sem hafa notað munntóbak 20 sinnum eða oftar um ævina, árin 2009 – 2017.....	12
Mynd 6.	Hlutfall nemenda í 10. bekk sem hafa notað neftóbak 20 sinnum eða oftar um ævina, árin 2009 – 2017.....	12
Mynd 7.	Hlutfall nemenda í 9. bekk sem hafa notað munntóbak 20 sinnum eða oftar um ævina, árin 2009 – 2017.....	13
Mynd 8.	Hlutfall nemenda í 9. bekk sem hafa notað neftóbak 20 sinnum eða oftar um ævina, árin 2009 – 2017.....	13
Mynd 9.	Hlutfall nemenda í 8. bekk sem hafa notað munntóbak 20 sinnum eða oftar um ævina, árin 2009 – 2017.....	14
Mynd 10.	Hlutfall nemenda í 8. bekk sem hafa notað neftóbak 20 sinnum eða oftar um ævina, árin 2009 – 2017.....	14
Mynd 11.	Hlutfall nemenda í 10. bekk sem hafa notað munntóbak einu sinni eða oftar síðastliðna 30 daga, árin 2009 – 2017.....	15
Mynd 12.	Hlutfall nemenda í 10. bekk sem hafa notað neftóbak einu sinni eða oftar síðastliðna 30 daga, árin 2009 – 2017.....	15
Mynd 13.	Hlutfall nemenda í 9. bekk sem hafa notað munntóbak einu sinni eða oftar síðastliðna 30 daga, árin 2009 – 2017.....	16
Mynd 14.	Hlutfall nemenda í 9. bekk sem hafa notað neftóbak einu sinni eða oftar síðastliðna 30 daga, árin 2009 – 2017.....	16
Mynd 15.	Hlutfall nemenda í 8. bekk sem hafa notað munntóbak einu sinni eða oftar síðastliðna 30 daga, árin 2009 – 2017.....	17
Mynd 16.	Hlutfall nemenda í 8. bekk sem hafa notað neftóbak einu sinni eða oftar síðastliðna 30 daga, árin 2009 – 2017.....	17
Mynd 17.	Hlutfall nemenda í 10. bekk sem hafa einhvern tíma um ævina drukkið áfengi, árin 2009 – 2017.....	18
Mynd 18.	Hlutfall nemenda í 9. bekk sem hafa einhvern tíma um ævina drukkið áfengi, árin 2009 – 2017.....	18
Mynd 19.	Hlutfall nemenda í 8. bekk sem hafa einhvern tíma um ævina drukkið áfengi, árin 2009 – 2017.....	19
Mynd 20.	Hlutfall nemenda í 10. bekk sem hafa orðið ölvaðir einu sinni eða oftar síðastliðna 30 daga, árin 2001- 2017.....	19
Mynd 21.	Hlutfall nemenda í 9. bekk sem hafa orðið ölvaðir einu sinni eða oftar síðastliðna 30 daga, árin 2001 – 2017.....	20
Mynd 22.	Hlutfall nemenda í 8. bekk sem hafa orðið ölvaðir einu sinni eða oftar síðastliðna 30 daga, árin 2001 – 2017.....	20
Mynd 23.	Hlutfall nemenda í 10. bekk sem segjast hafa notað marjúana einu sinni eða oftar um ævina, árin 2010 til 2017.....	21
Mynd 24.	Hlutfall nemenda í 9. bekk sem segjast hafa notað marjúana einu sinni eða oftar um ævina, árin 2010 til 2017.....	21

Mynd 25.	Hlutfall nemenda í 8. bekk sem segjast hafa notað marijúana einu sinni eða oft um ævina, árin 2010 til 2017.	22
Mynd 26.	Hlutfall nemenda í 10. bekk sem hafa notað kannabis (hass EÐA marijúana) einu sinni eða oft um ævina, árin 2010 til 2017.....	23
Mynd 27.	Hlutfall nemenda í 9. bekk sem hafa notað kannabis (hass EÐA marijúana) einu sinni eða oft um ævina, árin 2010 til 2017.....	23
Mynd 28.	Hlutfall nemenda í 8. bekk sem hafa notað kannabis (hass EÐA marijúana) einu sinni eða oft um ævina, árin 2010 til 2017.....	24
Mynd 29.	Hlutfall nemenda í 10. bekk sem hafa notað amfetamín einu sinni eða oft um ævina, árin 2004 – 2017.	25
Mynd 30.	Hlutfall nemenda í 10. bekk sem hafa notað sniff (t.d. lím) einu sinni eða oft um ævina, árin 2004 – 2017.	25
Mynd 31.	Hlutfall nemenda í 10. bekk sem hafa notað sveppi (sem vímuefni) einu sinni eða oft um ævina, árin 2004 – 2017.	26
Mynd 32.	Hlutfall nemenda í 10. bekk sem hafa notað E-töflu einu sinni eða oft um ævina, árin 2004 – 2017.	26
Mynd 33.	Hver heldurðu að viðbrögð foreldra þinna yrðu ef þú gerðir eftirfarandi: Reykja sígarettur; Reykja raf-sígarettur. Hlutfall nemenda í 10. bekk, árið 2017.	27
Mynd 34.	Hver heldurðu að viðbrögð foreldra þinna yrðu ef þú gerðir eftirfarandi: Drekkja þig fulla(n); Reykja hass eða marijúana. Hlutfall nemenda í 10. bekk, árið 2017.	27

Yfirlit yfir töflur

Tafla 1.	Fjöldi þátttakenda í 8., 9. og 10. bekk í grunnskólum Garðabæ.	7
Tafla 2.	Vímuefnaneysla, lykilþættir í Garðabæ milli árana 2016 og 2017	8
Tafla 3.	Hve oft hefur þú reykt raf-sígarettur (rafrettur) um ævina. Hlutfall nemenda í 8., 9 og 10. bekk, árið 2017.	11
Tafla 4.	Hve oft hefur þú reykt raf-sígarettur (rafrettur) að jafnaði síðust 30 daga. Hlutfall nemenda í 8., 9 og 10. bekk, árið 2017.	11

Inngangur

Forvarnarstarf meðal unglunga í grunnskólum hefur verið mjög öflugt undanfarin ár og er hið svokallaða „íslenska módel“ nú notað sem fyrirmynd starfs víðs vegar í Evrópu. Rannsóknir & greining hefur kappkostað að hámarka nýtingu rannsóknargagnanna með því að greina staðbundnar niðurstöður fyrir sveitarfélög, skóla og aðra á hverju ári og koma niðurstöðunum til vettvangs. Í dag er svo komið að Rannsóknir & greining vinnur á annað hundrað skýrslur á ári úr gögnum rannsókna í 5.-7. bekk, 8.-10. bekk og framhaldsskólum fyrir fyrrgreinda aðila.

Í þessari skýrslu er greint frá niðurstöðum úr *Ungt Fólk* rannsókninni árið 2017. Vímuefnaneysla unglunga er skoðuð yfir tíma og ítarlega skipt niður eftir flokkum.

Aðferð og gögn

Þátttakendur og framkvæmd

Gögnin sem þessi skýrsla byggir á eru byggð á könnun sem lögð var fyrir alla nemendur í 8. til 10. bekk á Íslandi í febrúarmánuði árið 2017. Framkvæmd og úrvinnsla rannsóknarinnar var á vegum Rannsókna & greiningar í Háskólanum í Reykjavík. Spurningalistar voru sendir í alla skóla á landinu þar sem kennarar sáu um að leggja þá fyrir eftir skýrum fyrirmælum. Með hverjum spurningalista fylgdi ómerkt umslag sem þátttakendur settu listann í að útfyllingu lokinni. Ítrekað var fyrir þátttakendum að rita hvorki nafn né kennitölu á spurningalistana svo útilokað væri að rekja svörin til þeirra. Jafnframt voru þeir vinsamlegast beðnir um að svara öllum spurningunum eftir bestu samvisku og biðja um hjálp ef þeir þyrftu á að halda.

Allir nemendur sem sátu í kennslustundum daginn sem könnunin fór fram svöruðu spurningalistanum. Samtals fengust gild svör frá 3536 nemendum í 8. bekk, 3353 nemendum í 9. bekk og 3291 í 10. bekk (bekkur ótilgreindur: 90 einstaklingar). Heildarsvarhlutfall á landsvísu var um 83%.

Tafla 1. Fjöldi þátttakenda í 8., 9. og 10. bekk í grunnskólum Garðabæ.

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
8. bekkur	132	118	124	170	177	170	200	205
9. bekkur	147	134	122	148	156	153	213	190
10. bekkur	139	143	145	163	170	130	184	201
Bekkur ótilgreindur:	-	-	-	-	12	1	11	6
Alls:	422	396	391	481	515	453	608	602

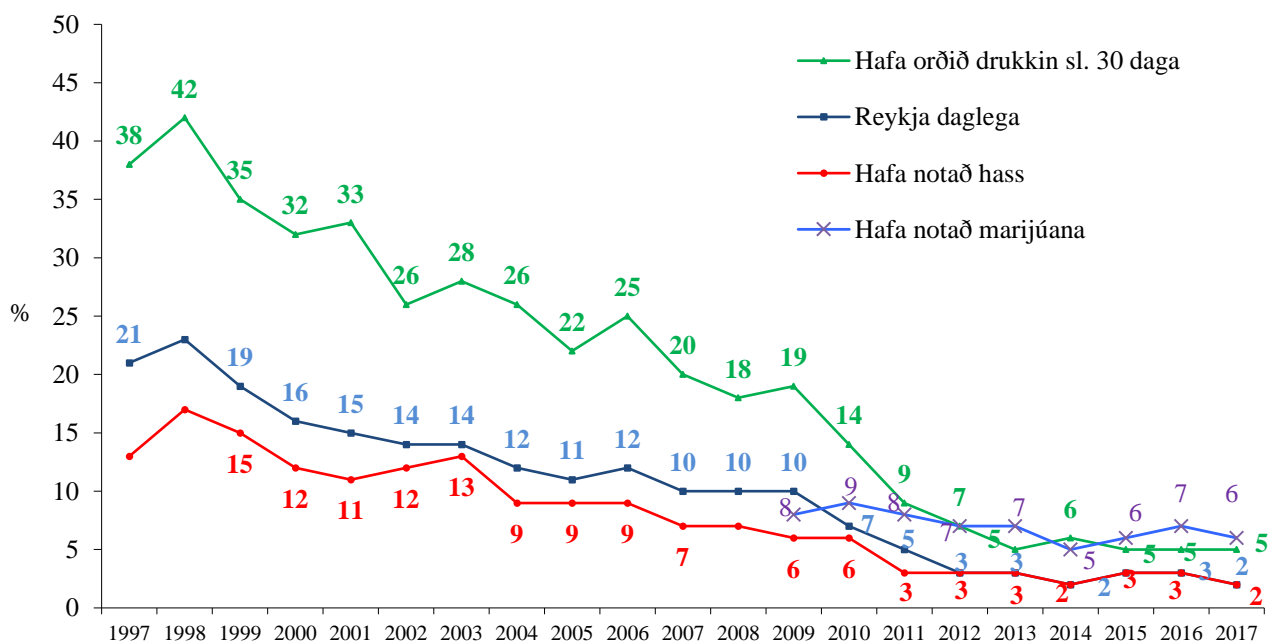
Mælitæki

Mælitæki rannsóknarinnar eru ítarlegir spurningalistar, fyrir nemendur í 8.-10. bekk, sem hafa verið þróaðir ár frá ári, fyrst af starfsfólki Rannsóknastofnunar uppeldis- og menntamála en frá árinu 1998 af Rannsóknum & greiningu. Spurningarnar eru mótaðar af fagfólki í félagsvísindum þar sem farið er eftir ströngum kröfum um að þær geti af sér öruggar niðurstöður, að áreiðanleiki og réttmæti sé ávallt í fyrirrúmi. Spurningalistinn fyrir 8.- 10. bekk árið 2017 innihélt eingöngu spurningar varðandi vímuefni og innihélt 16 spurningar.

Vímuefnaneysla

Tafla 2. Vímuefnaneysla, lykiltættir í Garðabæ milli áráanna 2016 og 2017¹

Bekkur:	Daglegar reykingar	Munntóbak 1 x sl. 30 daga	Neftóbak 1 x sl. 30 daga	Ölvun sl. 30	Marijúana
10. bekkur:	2% ÷	2% ÷	5% *	3% ÷	5% ÷
9. bekkur:	1% +	- ÷	- ÷	- ÷	3% *
8. bekkur:	1% +	1% +	- ÷	1% *	2% *

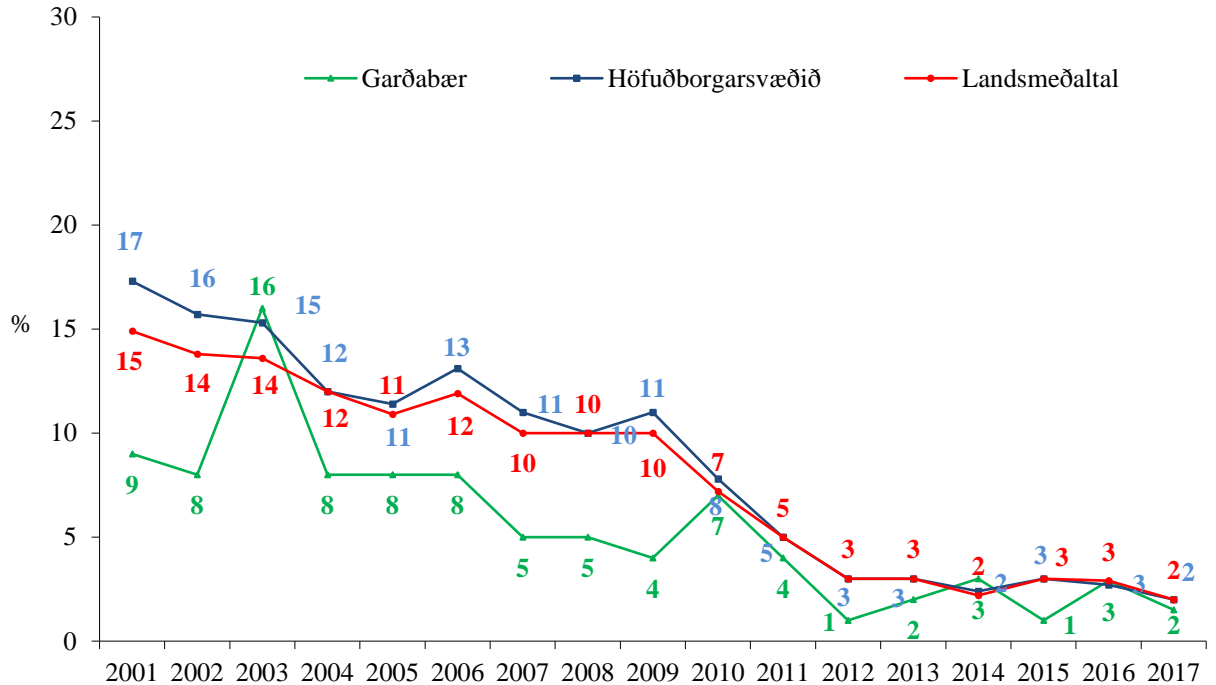

Mynd 1. Þróun vímuefnaneyslu unglunga í 10. bekk á Íslandi árin 1997 til 2017.

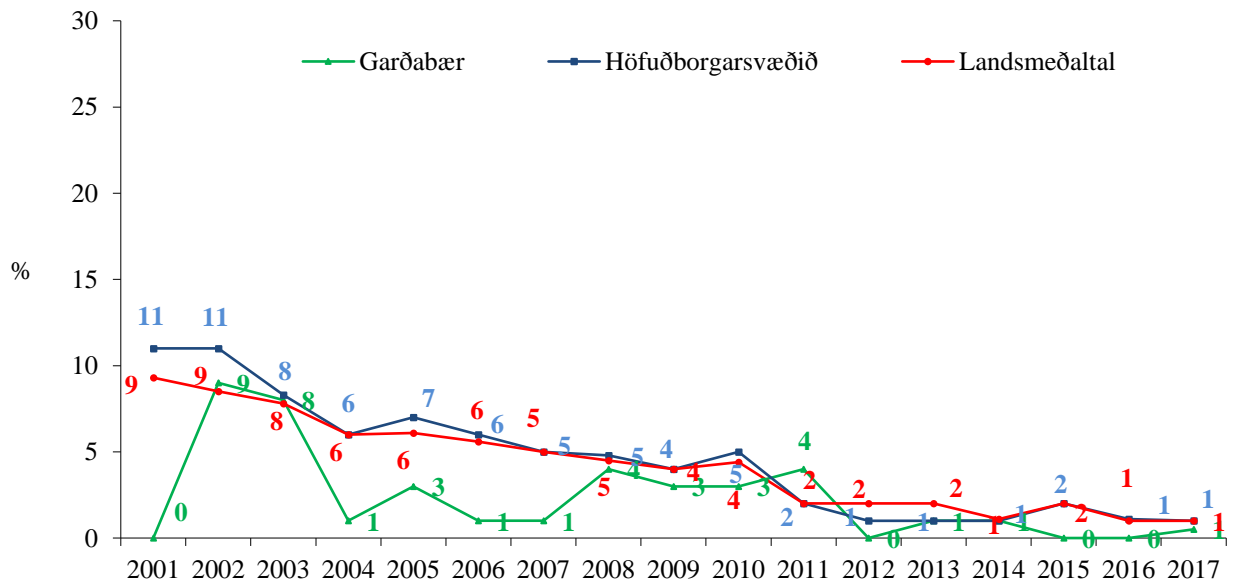
¹ Taflan sýnir hlutfall fyrir einstaka vímuefni og hvort neysla hafi aukist milli ára (+); hlutfall sé óbreytt (*) eða hvort dregið hafi úr neyslu (÷).

Þróun vímuefnaneyslu - áfengisneysla, tóbaksnotkun og önnur vímuefnaneysla

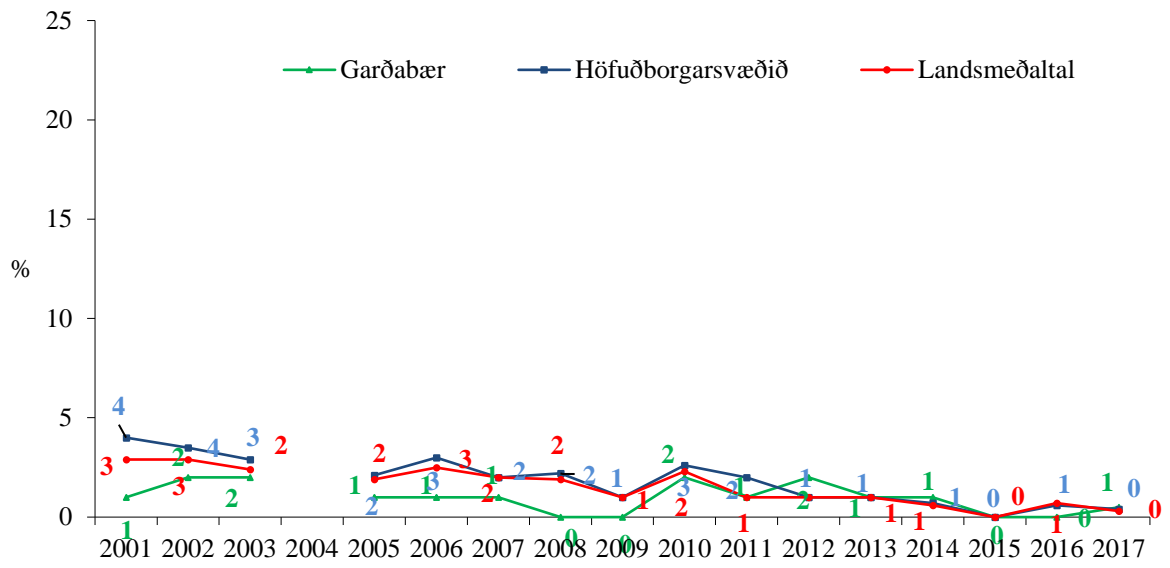
Daglegar reykjar

Mynd 2. Hlutfall nemenda í 10. bekk sem reykja daglega, árin 2001 – 2017.

Mynd 3. Hlutfall nemenda í 9. bekk sem reykja daglega, árin 2001 – 2017.

Mynd 4. Hlutfall nemenda í 8. bekk sem reykja daglega, árin 2001 – 2017.

Tafla 3. Hve oft hefur þú reykt raf-sígarettur (rafrettur) um ævina. Hlutfall nemenda í 8., 9 og 10. bekk, árið 2017.

Raf-sígarettur fjöldi skipta:	Landið (%)			Garðabær (%)		
	8. b.	9. b	10. b	8. b	9. b	10. b
Aldrei	87,2	78,2	66,5	89,2	84,2	70,5
1x-5x	9,2	12,0	16,0	6,6	10,5	15,0
6x-19x	2,0	4,0	6,9	2,9	3,7	2,5
20x eða oftár	1,7	5,8	10,6	1,0	1,6	12,0

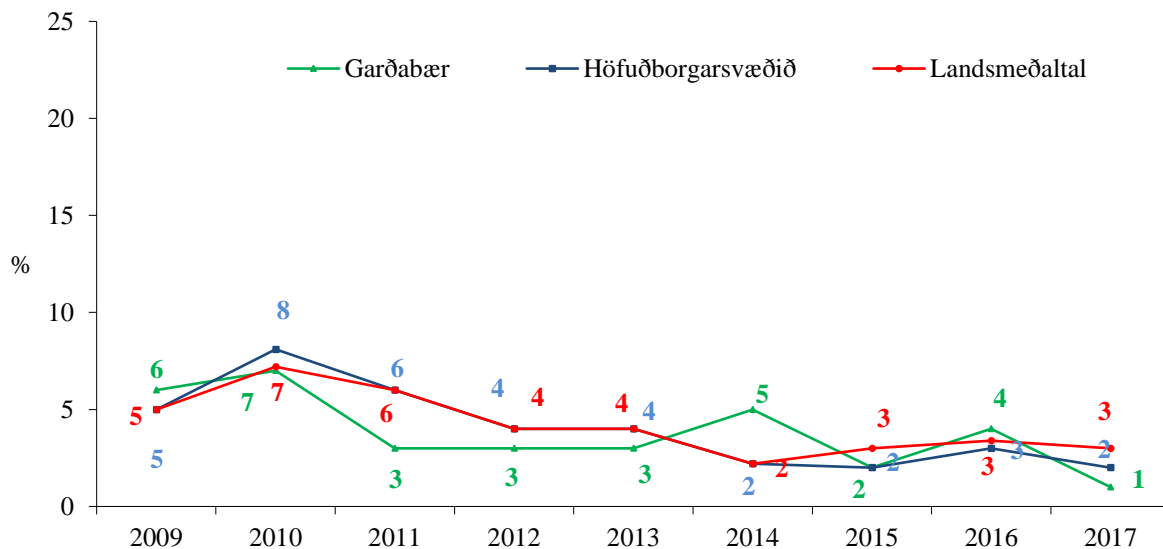
Tafla 4. Hve oft hefur þú reykt raf-sígarettur (rafrettur) að jafnaði síðust 30 daga. Hlutfall nemenda í 8., 9 og 10. bekk, árið 2017.

Raf-sígarettur daglega:	Landið (%)			Garðabær (%)		
	8. b	9. b	10. b	8. b	9. b	10. b
Aldrei	96	90,7	85,2	97,1	96,3	87,0
Sjaldnar en einu sinni á dag	3,0	6,5	9,5	2,0	3,2	7,5
1-10 sinnum á dag	0,5	1,9	2,8	0,5	0,5	1,5
11 sinnum eða oftár á dag	0,5	1,0	2,4	0,5	-	4,0

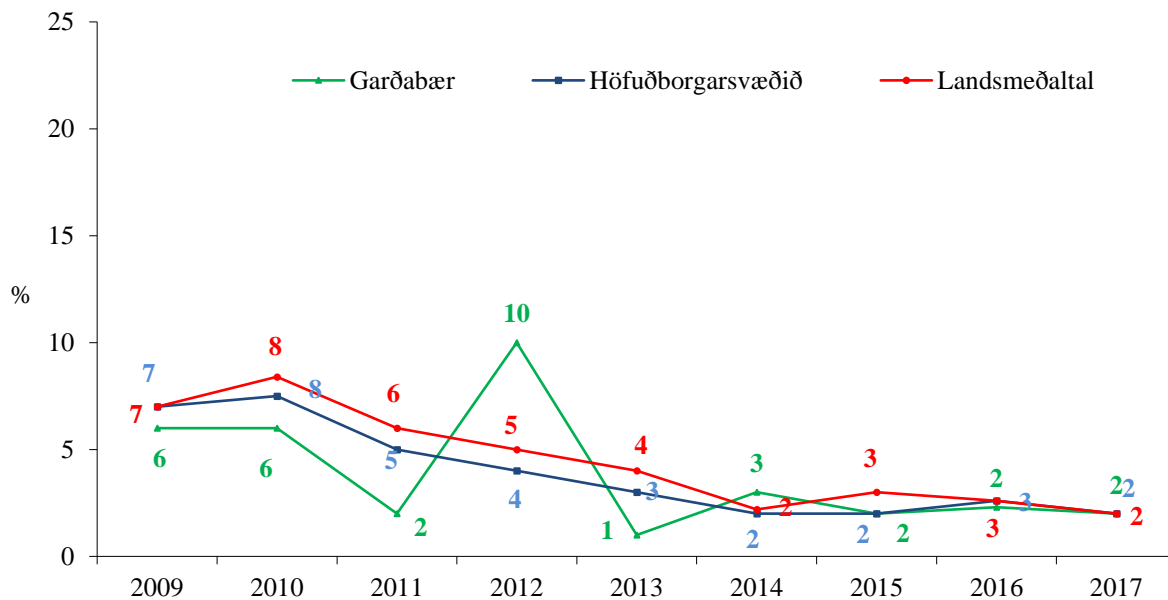
Munn- og neftóbaksnotkun

Munn- og neftóbaksnotkun 20 sinnum eða oftar um ævina meðal nemenda í 10. og 8. bekk

10. bekkur: Munn- og neftóbak 20 sinnum eða oftar um ævina.

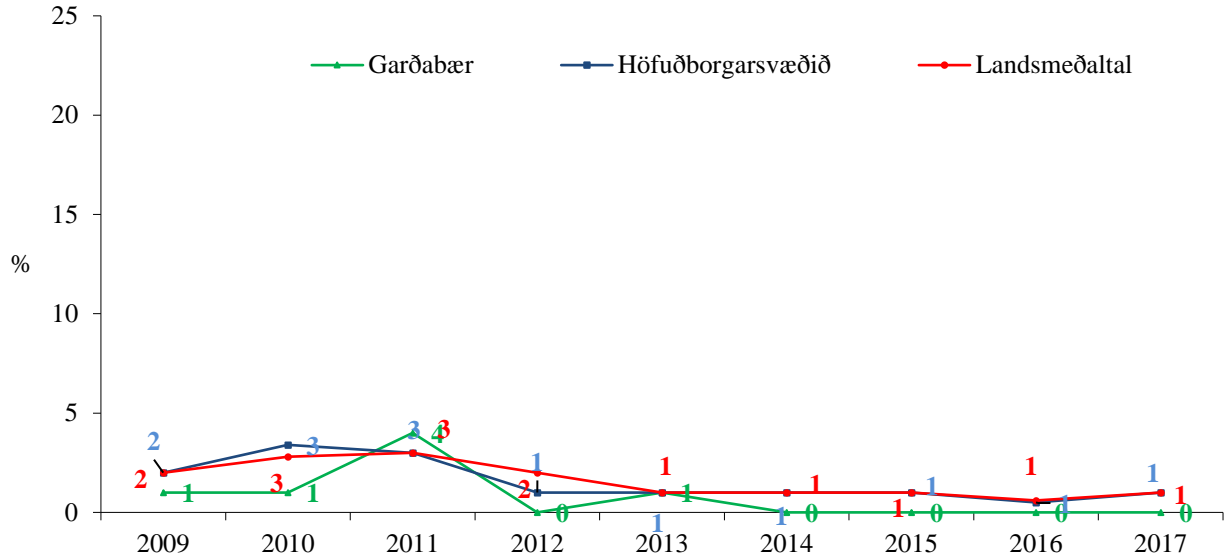

Mynd 5. Hlutfall nemenda í 10. bekk sem hafa notað munntóbak 20 sinnum eða oftar um ævina, árin 2009 – 2017.

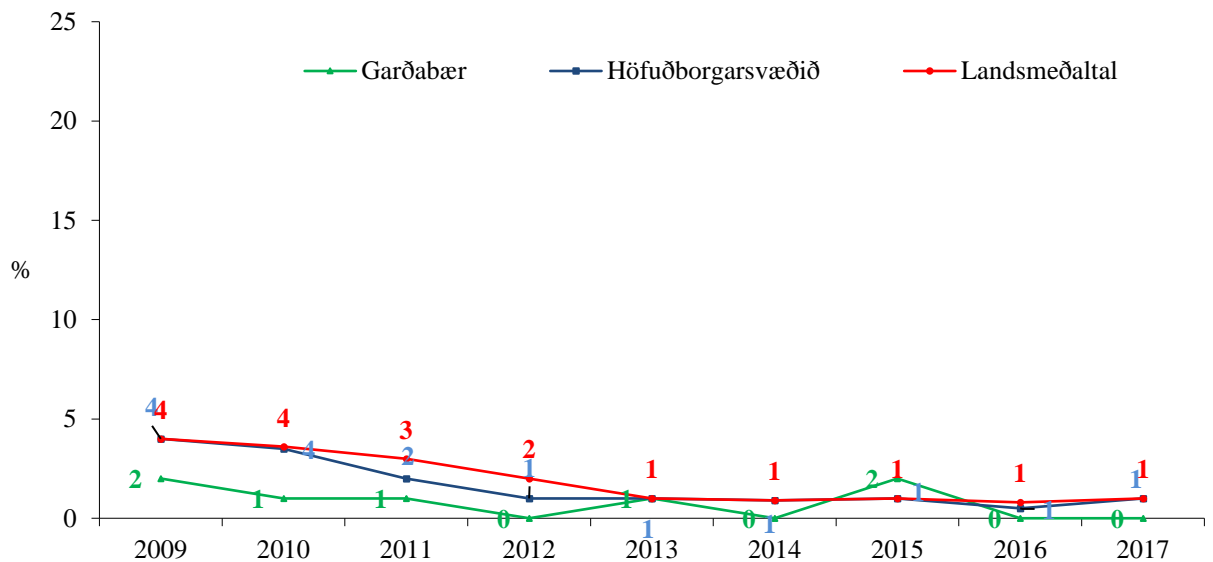

Mynd 6. Hlutfall nemenda í 10. bekk sem hafa notað neftóbak 20 sinnum eða oftar um ævina, árin 2009 – 2017.

9. bekkur: Munn- og neftóbak 20 sinnum eða oftar um ævina.

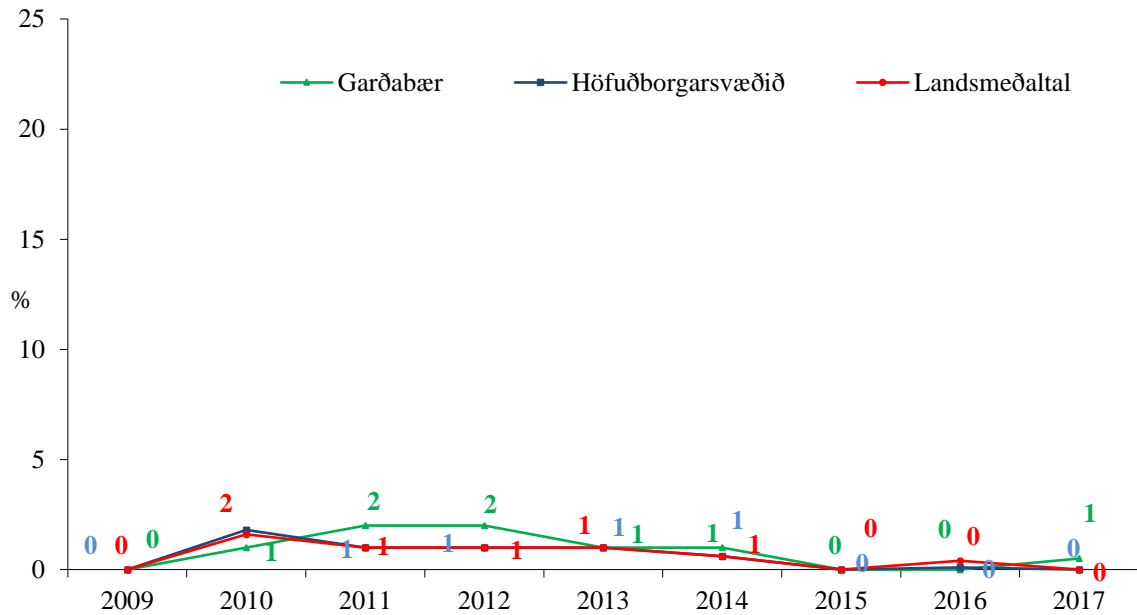

Mynd 7. Hlutfall nemenda í 9. bekk sem hafa notað munntóbak 20 sinnum eða oftar um ævina, árin 2009 – 2017.

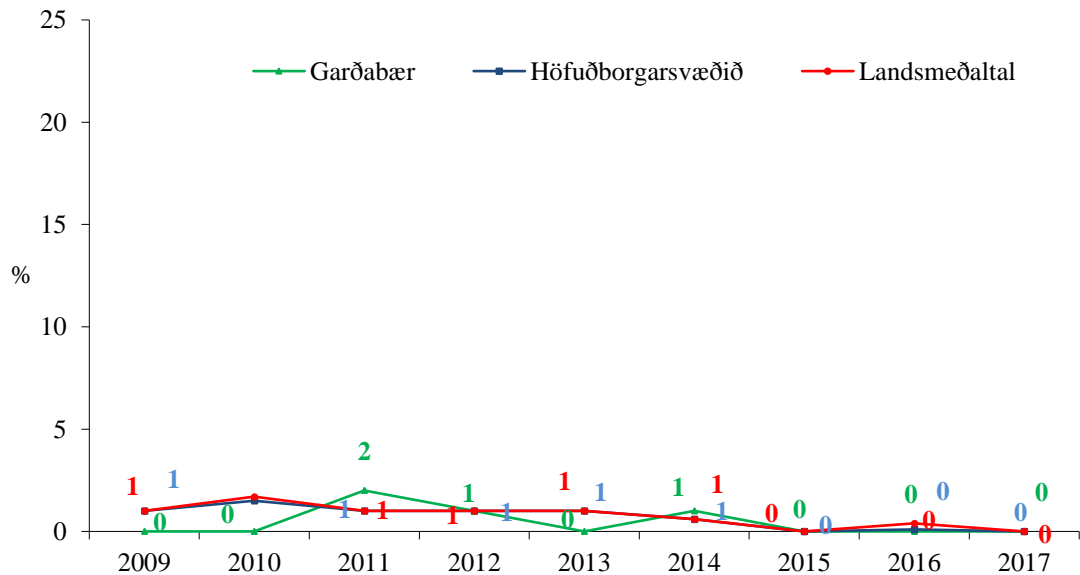

Mynd 8. Hlutfall nemenda í 9. bekk sem hafa notað neftóbak 20 sinnum eða oftar um ævina, árin 2009 – 2017.

8. bekkur: Munn- og neftóbak 20 sinnum eða oftar um ævina.

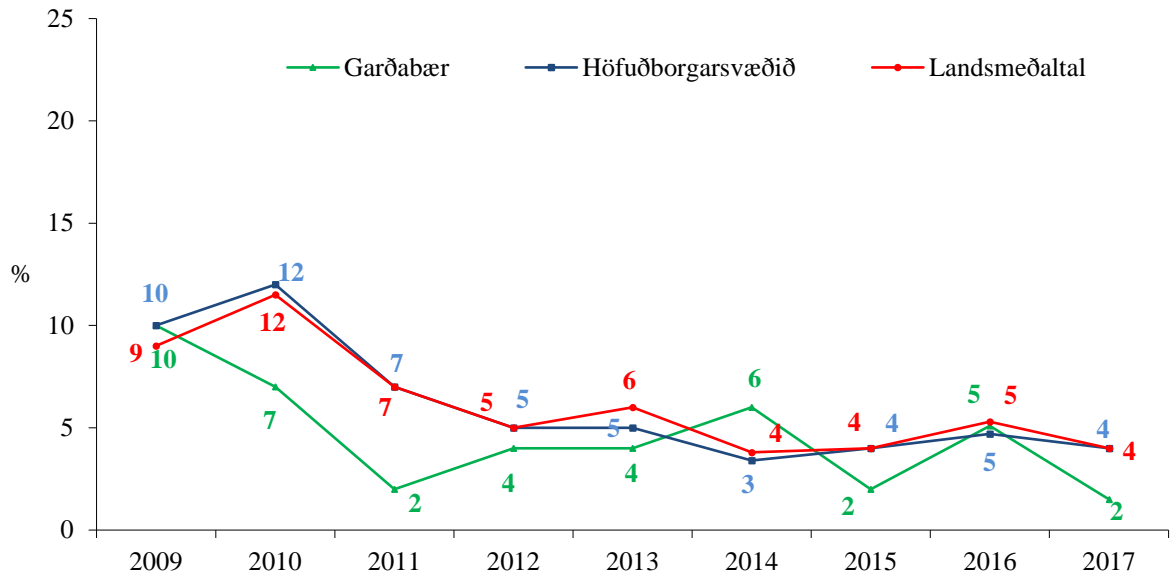
Mynd 9. Hlutfall nemenda í 8. bekk sem hafa notað munntóbak 20 sinnum eða oftar um ævina, árin 2009 – 2017.

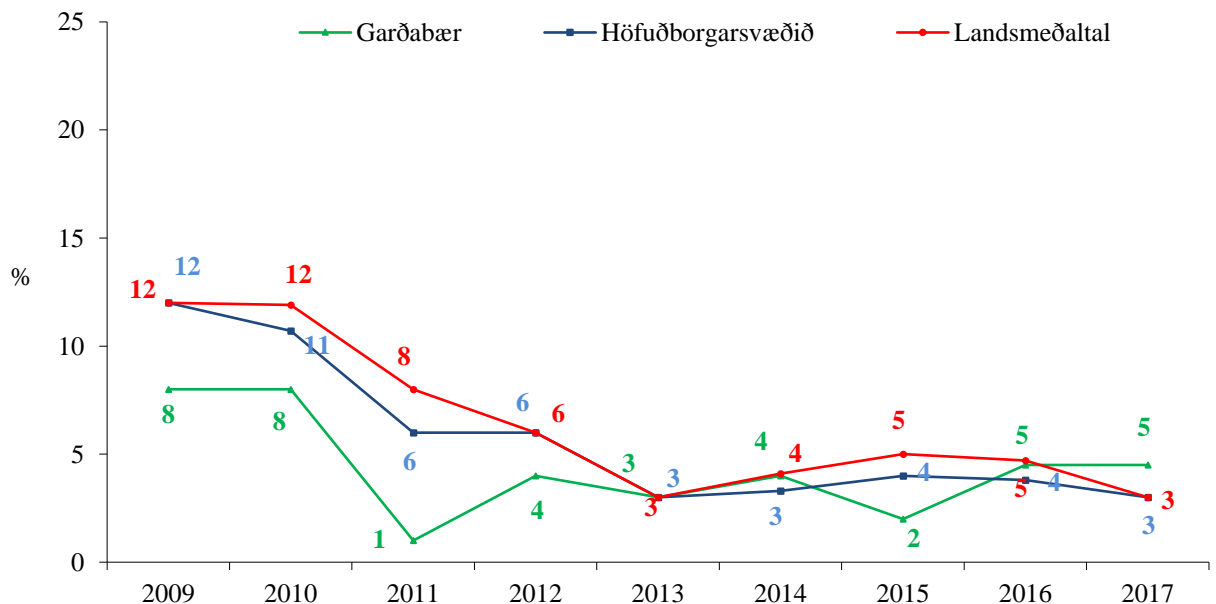
Mynd 10. Hlutfall nemenda í 8. bekk sem hafa notað neftóbak 20 sinnum eða oftar um ævina, árin 2009 – 2017.

Munn- og neftóbak einu sinni eða oftar síðastliðna 30 daga.

10. bekkur: Munn- og neftóbak einu sinni eða oftar síðastliðna 30 daga.

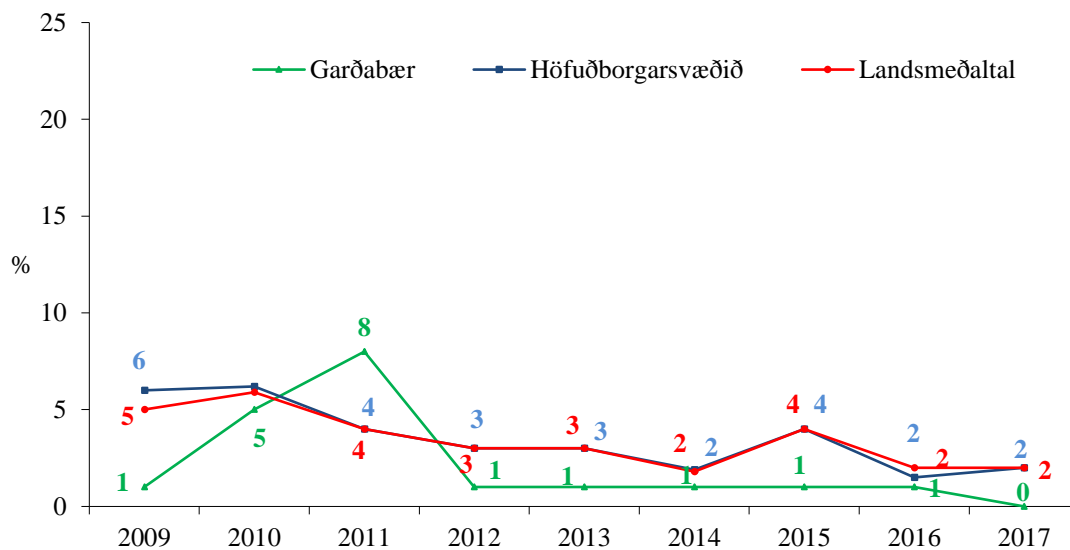

Mynd 11. Hlutfall nemenda í 10. bekk sem hafa notað munnþóttak einu sinni eða oftar síðastliðna 30 daga, árin 2009 – 2017.

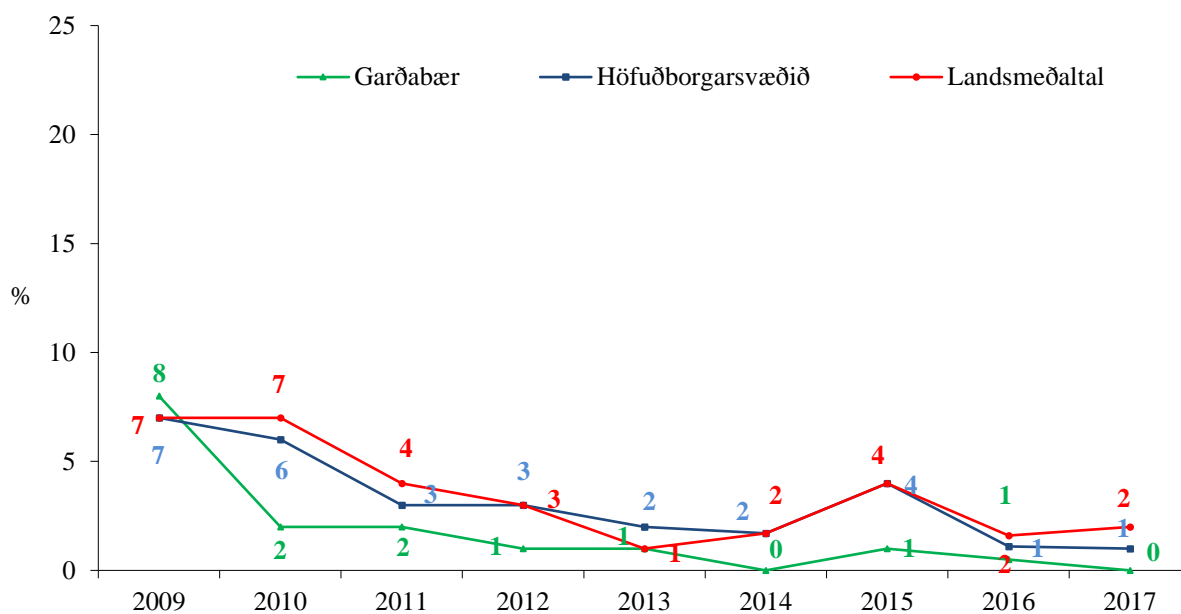

Mynd 12. Hlutfall nemenda í 10. bekk sem hafa notað neftóttak einu sinni eða oftar síðastliðna 30 daga, árin 2009 – 2017.

9. bekkur: Munn- og neftóbak einu sinni eða oftar síðastliðna 30 daga.

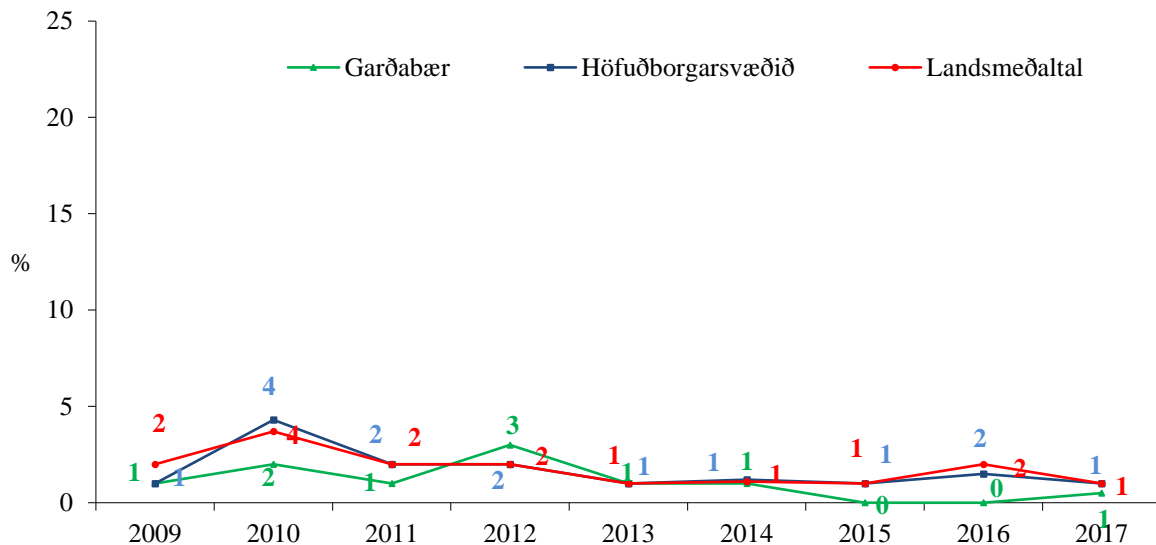

Mynd 13. Hlutfall nemenda í 9. bekk sem hafa notað munntóbak einu sinni eða oftar síðastliðna 30 daga, árin 2009 – 2017.

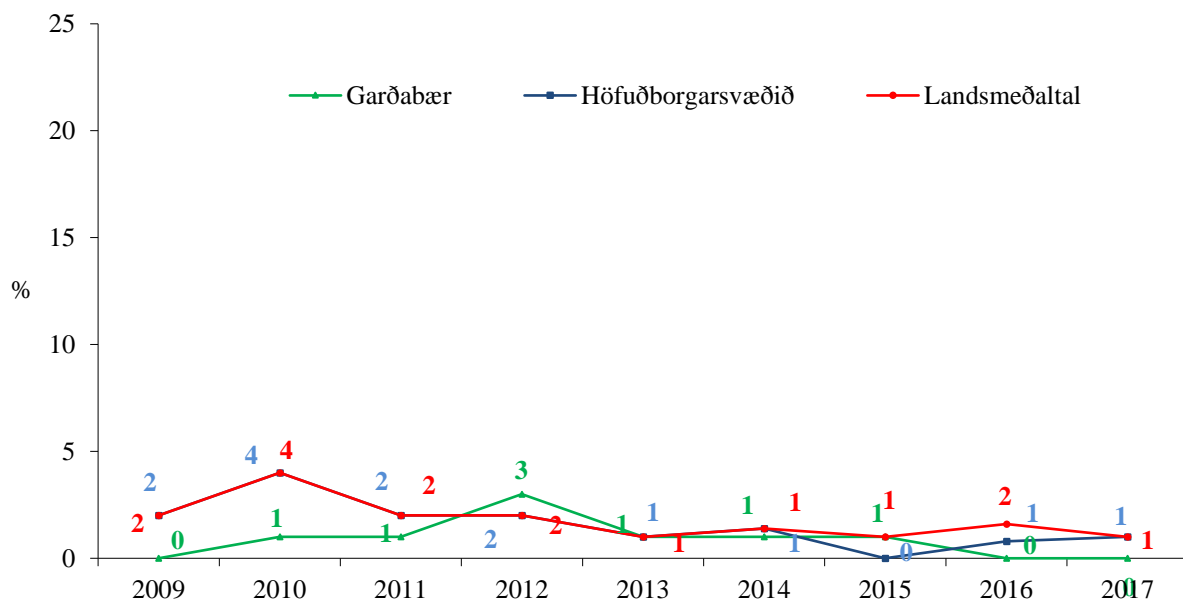

Mynd 14. Hlutfall nemenda í 9. bekk sem hafa notað neftóbak einu sinni eða oftar síðastliðna 30 daga, árin 2009 – 2017.

8. bekkur: Munn- og neftóbak einu sinni eða oftar síðastliðna 30 daga.

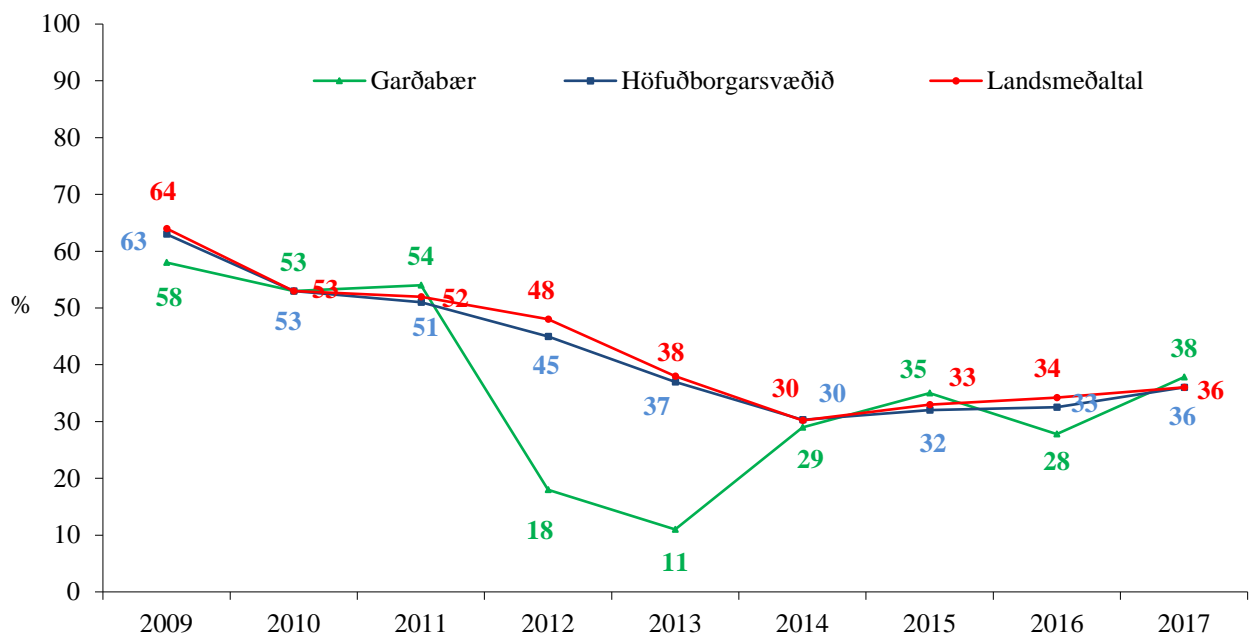

Mynd 15. Hlutfall nemenda í 8. bekk sem hafa notað munntóbak einu sinni eða oftar síðastliðna 30 daga, árin 2009 – 2017.

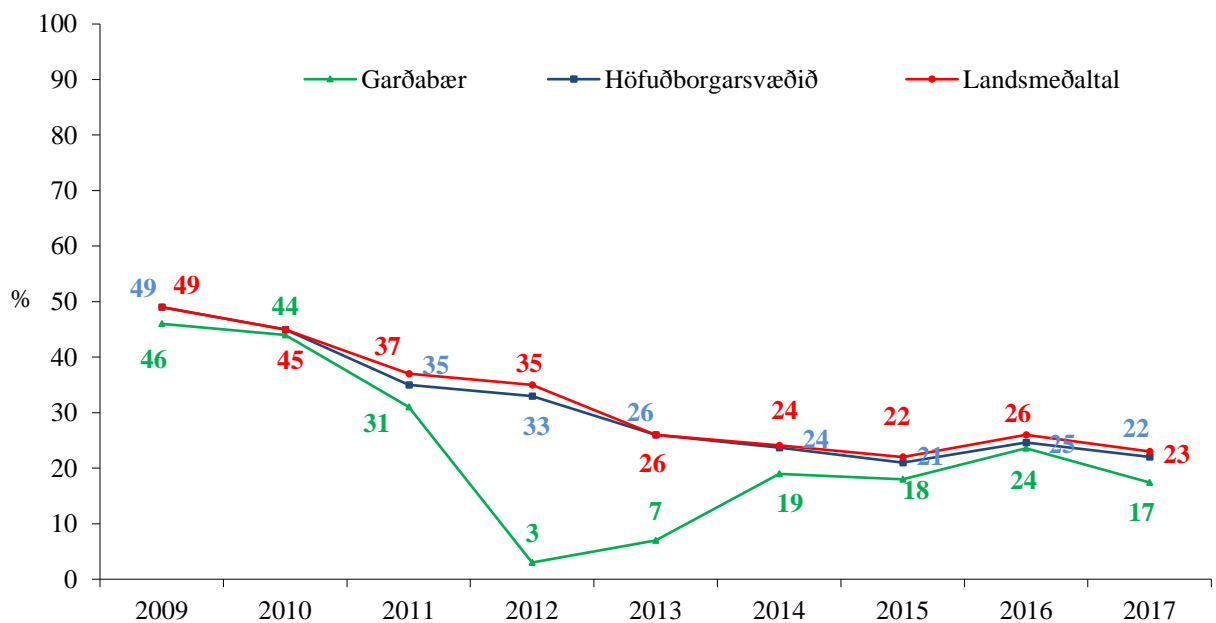

Mynd 16. Hlutfall nemenda í 8. bekk sem hafa notað neftóbak einu sinni eða oftar síðastliðna 30 daga, árin 2009 – 2017.

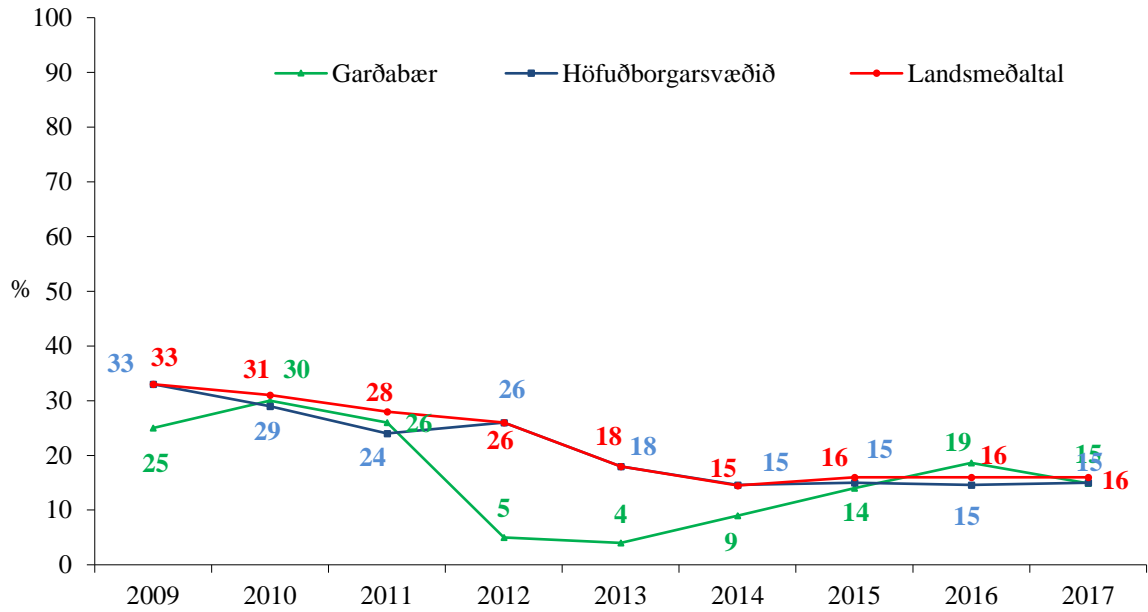
Neysla áfengis um ævina

Mynd 17. Hlutfall nemenda í 10. bekk sem hafa einhvern tíma um ævina drukkið áfengi, árin 2009 – 2017.

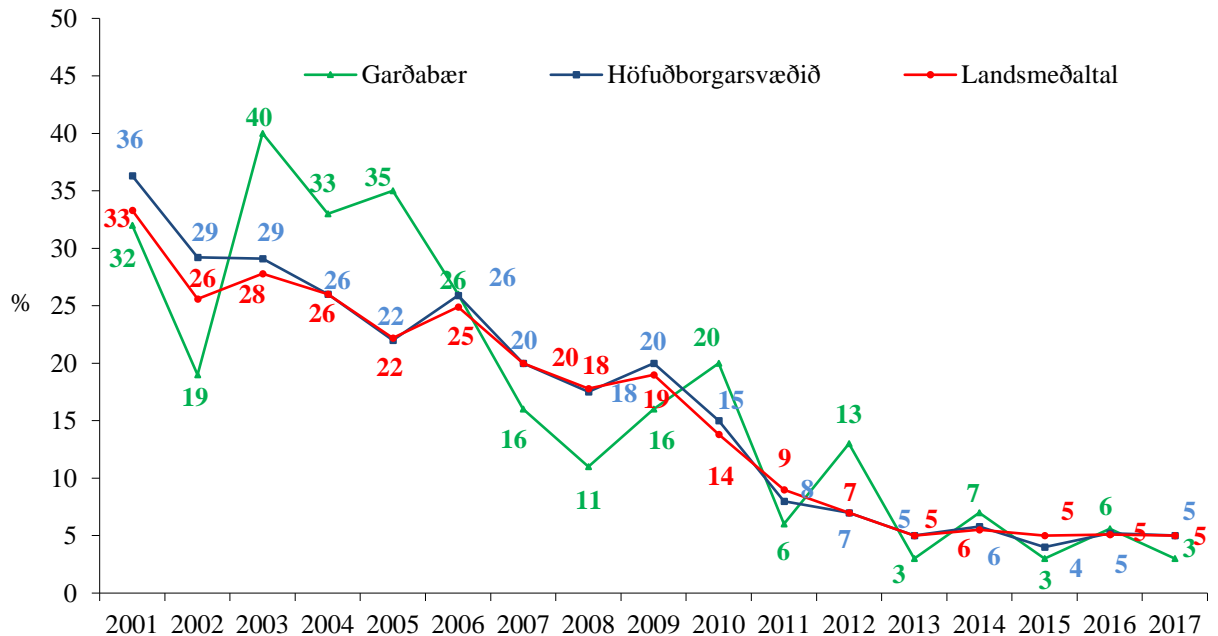

Mynd 18. Hlutfall nemenda í 9. bekk sem hafa einhvern tíma um ævina drukkið áfengi, árin 2009 – 2017.

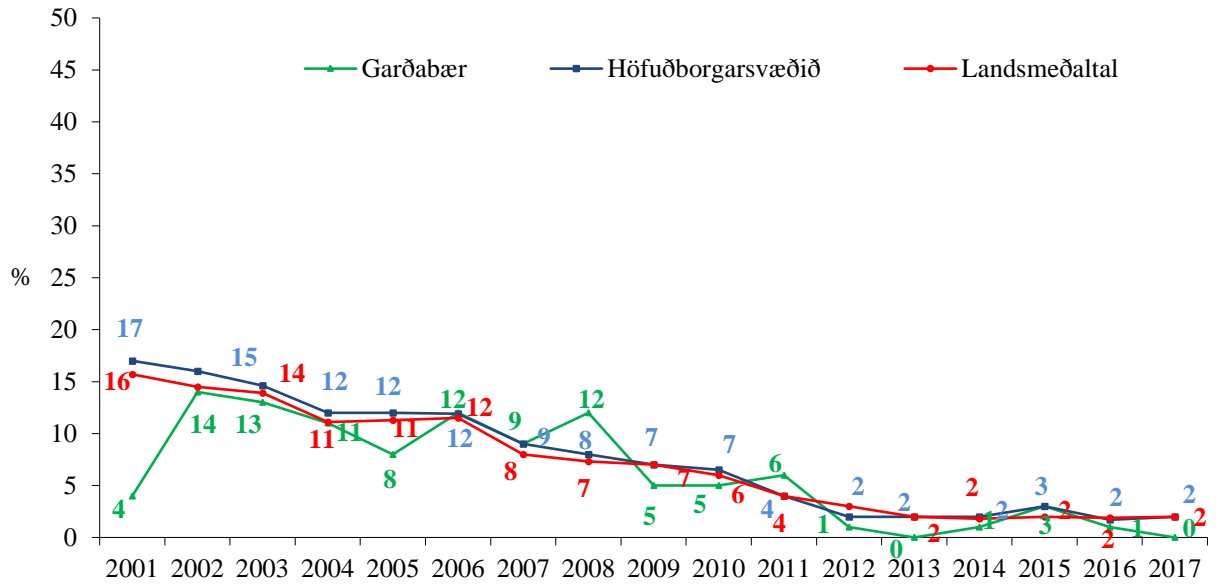

Mynd 19. Hlutfall nemenda í 8. bekk sem hafa einhvern tíma um ævina drukkið áfengi, árin 2009 – 2017.

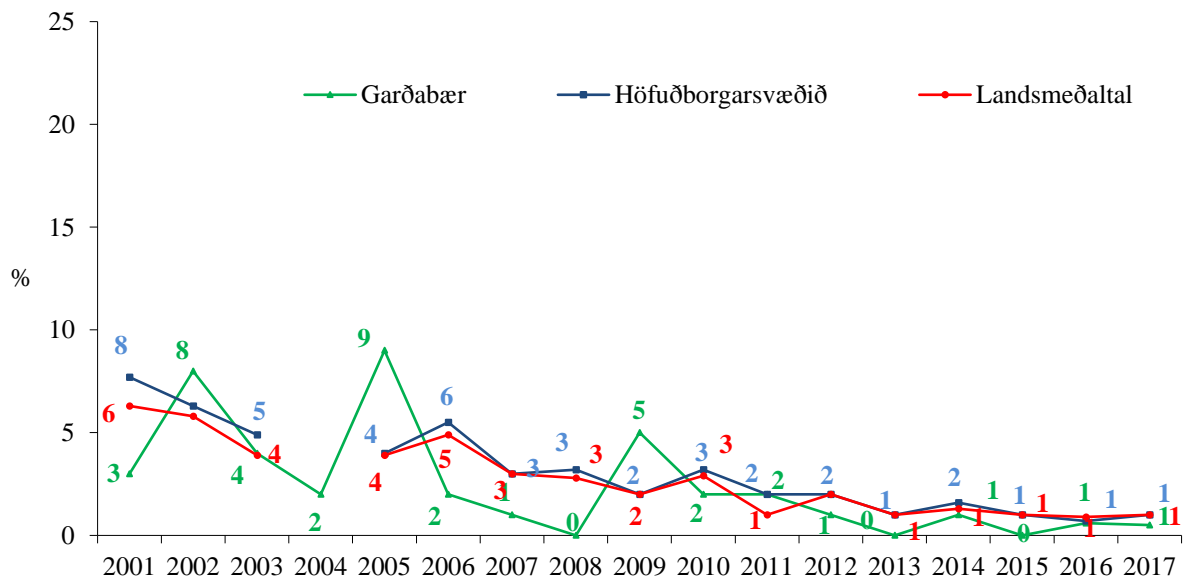
Ölvun síðastliðna 30 daga

Mynd 20. Hlutfall nemenda í 10. bekk sem hafa orðið ölvaðir einu sinni eða oftár síðastliðna 30 daga, árin 2001- 2017.

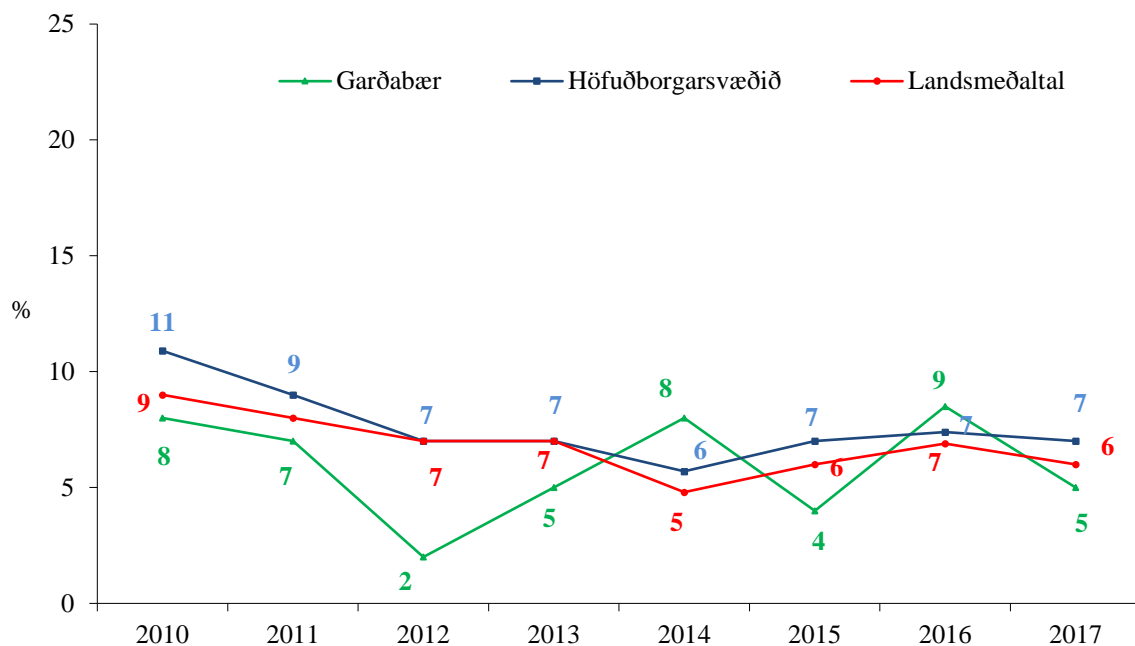

Mynd 21. Hlutfall nemenda í 9. bekk sem hafa orðið ölvaðir einu sinni eða oftar síðastliðna 30 daga, árin 2001 – 2017.

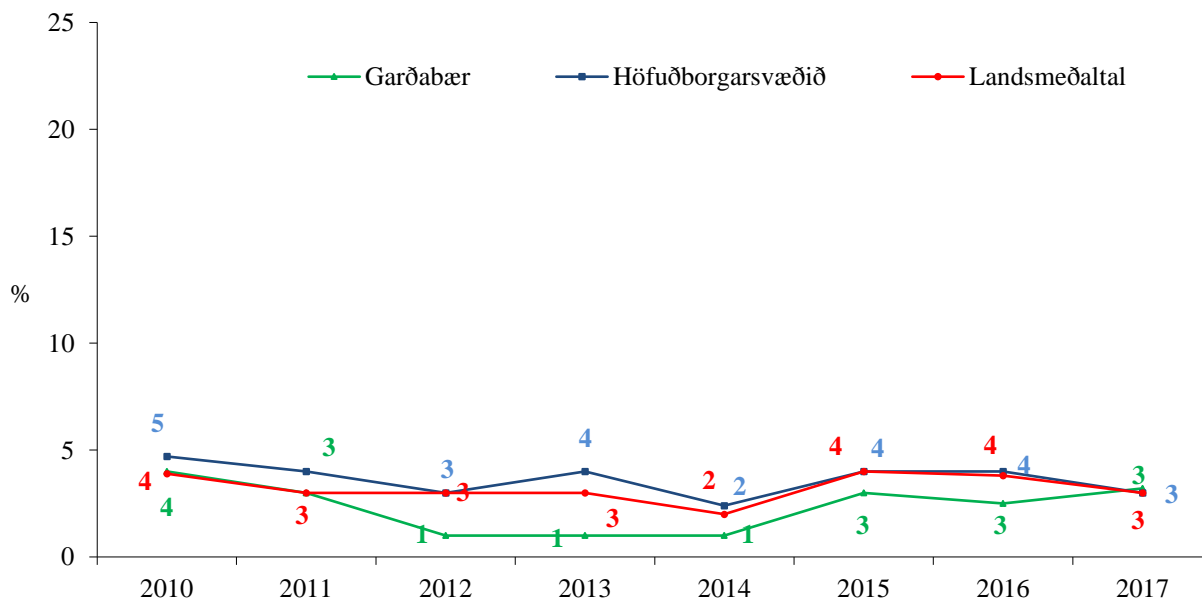

Mynd 22. Hlutfall nemenda í 8. bekk sem hafa orðið ölvaðir einu sinni eða oftar síðastliðna 30 daga, árin 2001 – 2017.

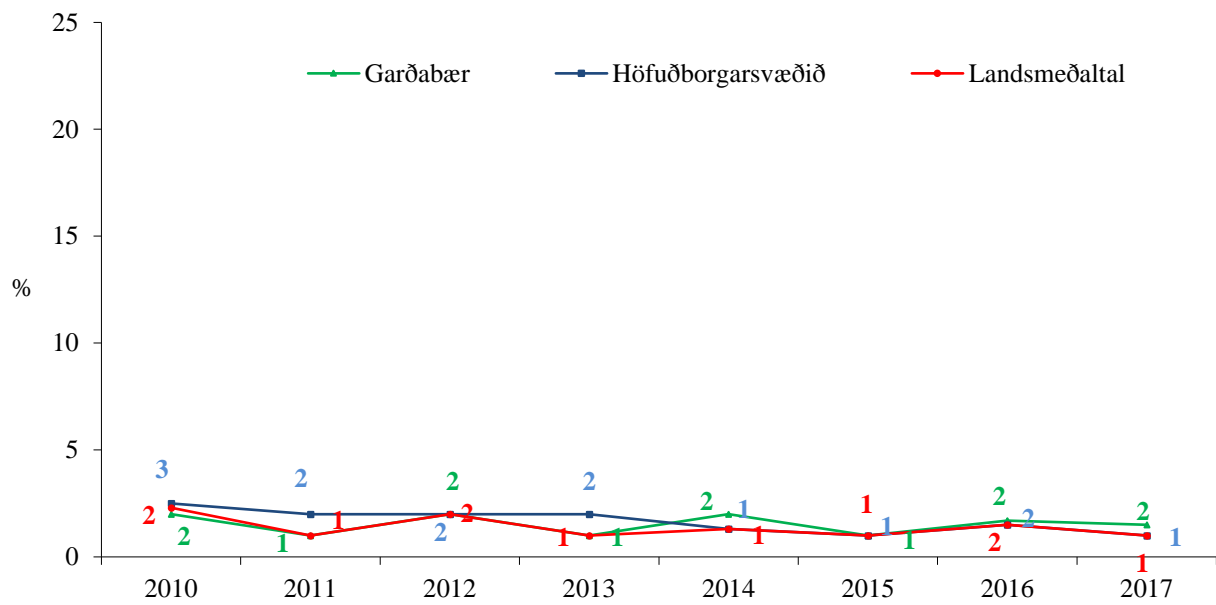
Marijúananeysla

Mynd 23. Hlutfall nemenda í 10. bekk sem segjast hafa notað marijúana einu sinni eða oftár um ævina, árin 2010 til 2017.

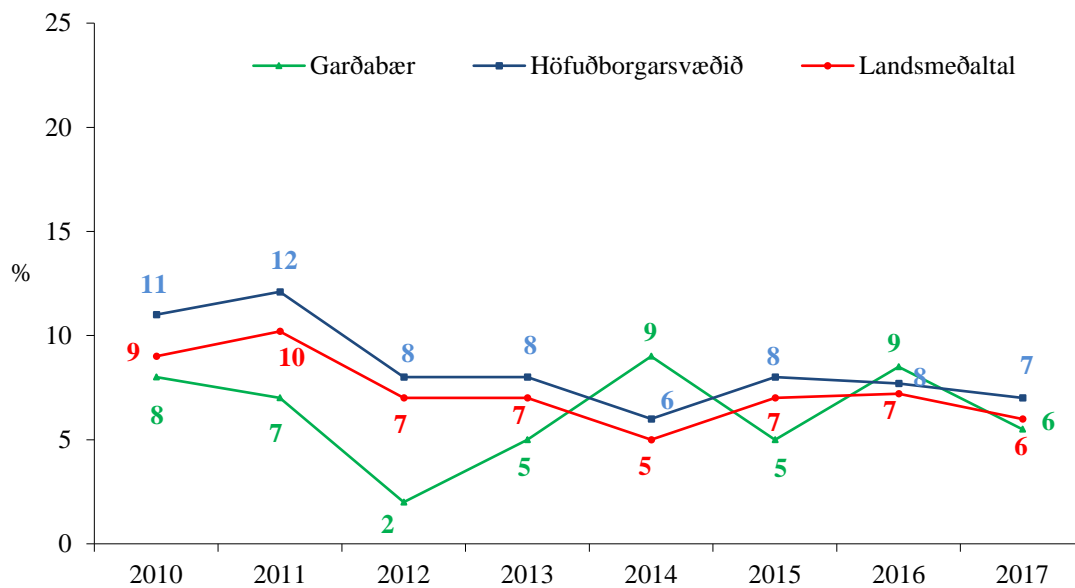

Mynd 24. Hlutfall nemenda í 9. bekk sem segjast hafa notað marijúana einu sinni eða oftár um ævina, árin 2010 til 2017.

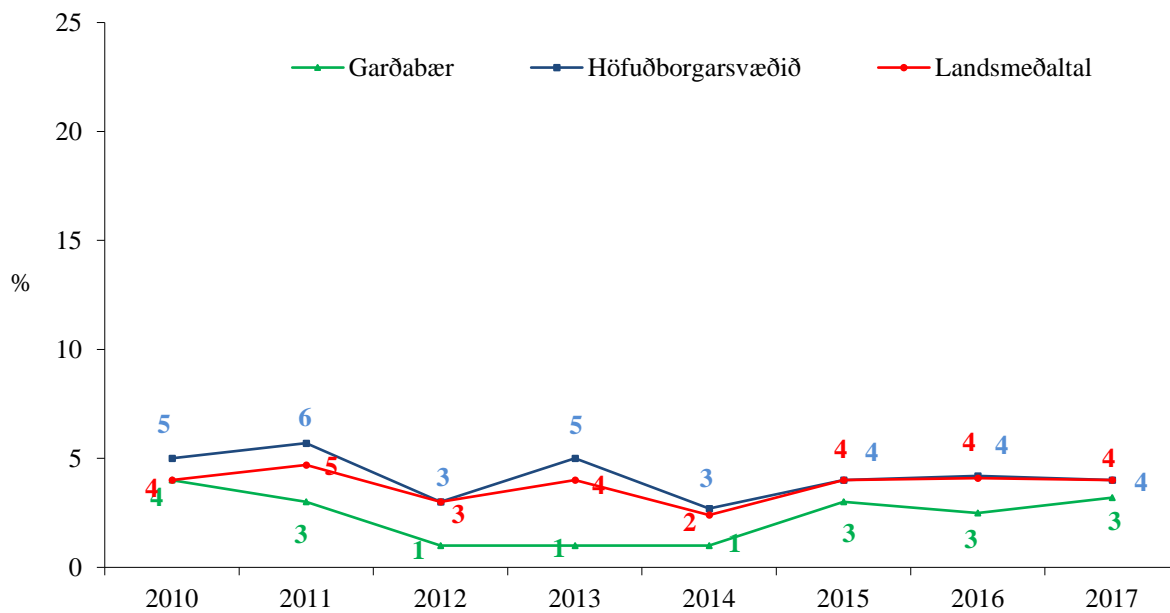

Mynd 25. Hlutfall nemenda í 8. bekk sem segjast hafa notað marijúana einu sinni eða oftar um ævina, árin 2010 til 2017.

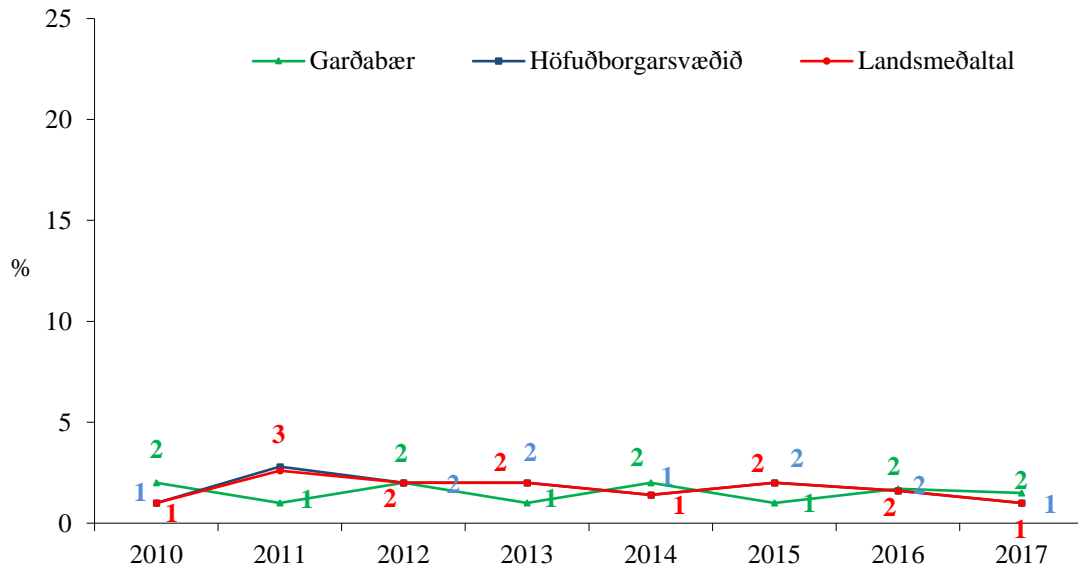
Kannabisneysla (hass- eða marijúana)

Mynd 26. Hlutfall nemenda í 10. bekk sem hafa notað kannabis (hass Eða marijúana) einu sinni eða oftar um ævina, árin 2010 til 2017.

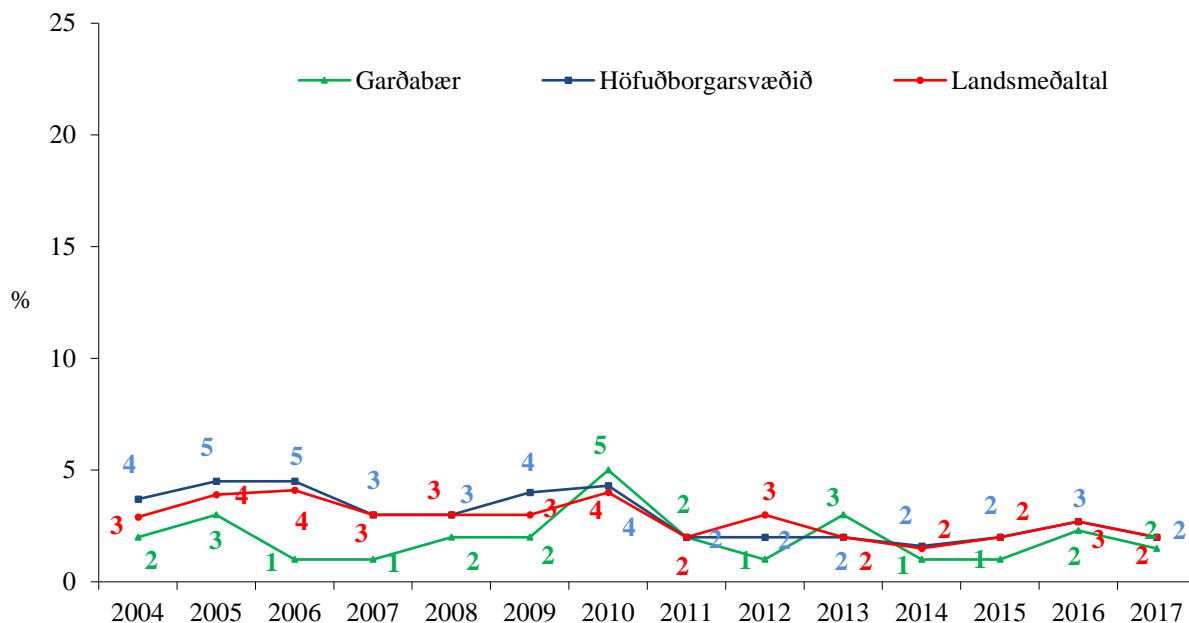
Mynd 27. Hlutfall nemenda í 9. bekk sem hafa notað kannabis (hass Eða marijúana) einu sinni eða oftar um ævina, árin 2010 til 2017.

Mynd 28. Hlutfall nemenda í 8. bekk sem hafa notað kannabis (hass EÐA marijúana) einu sinni eða oftar um ævina, árin 2010 til 2017.

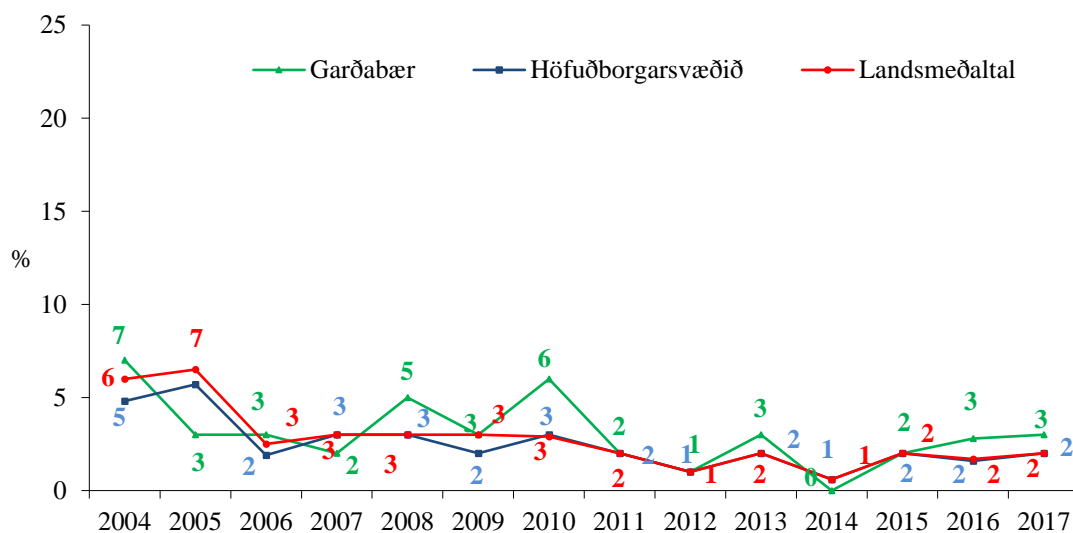
Neysla annarra ólöglegra vímuefna

Amfetamín

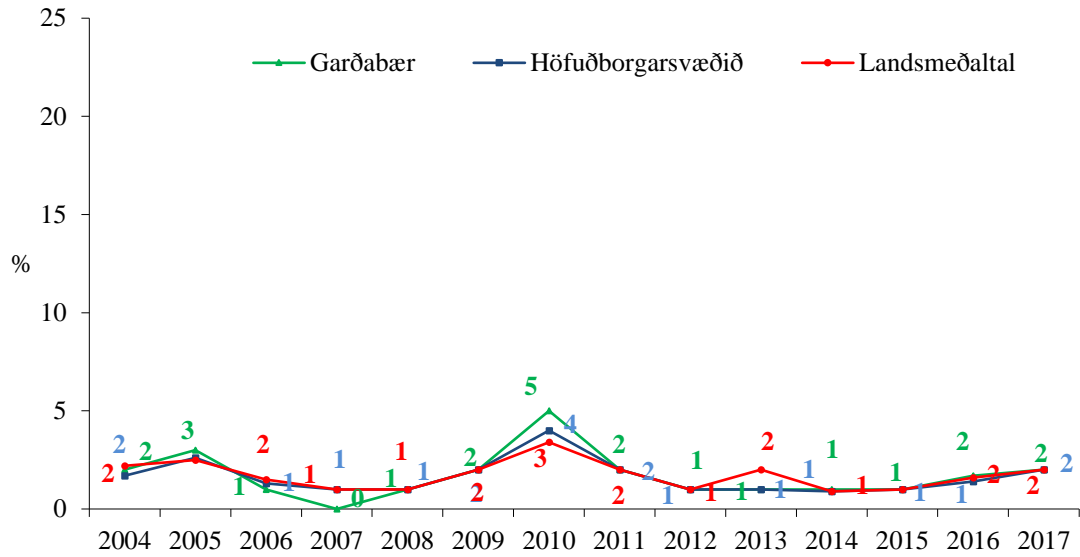
Mynd 29. Hlutfall nemenda í 10. bekk sem hafa notað amfetamín einu sinni eða oftár um ævina, árin 2004 – 2017.

Sniff

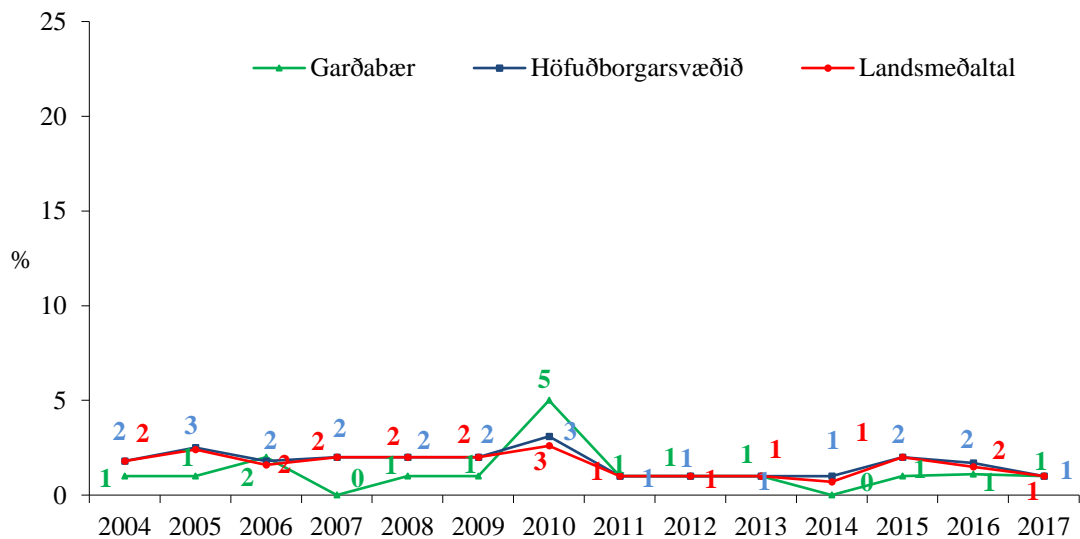
Mynd 30. Hlutfall nemenda í 10. bekk sem hafa notað sniff (t.d. lím) einu sinni eða oftár um ævina, árin 2004 – 2017.

Sveppir sem vímuefni

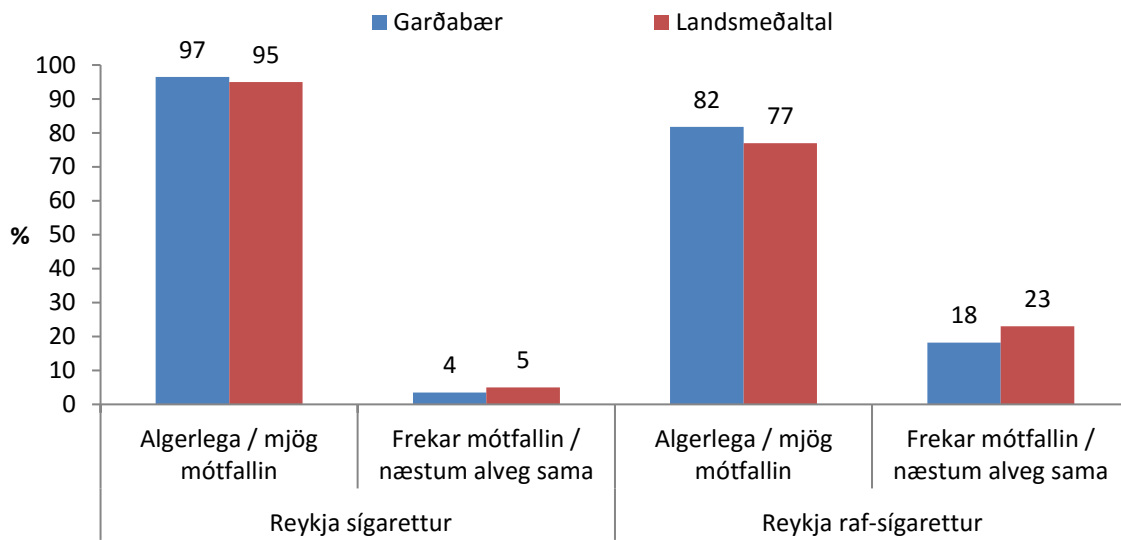
Mynd 31. Hlutfall nemenda í 10. bekk sem hafa notað sveppi (sem vímuefni) einu sinni eða oftar um ævina, árin 2004 – 2017.

E tafla

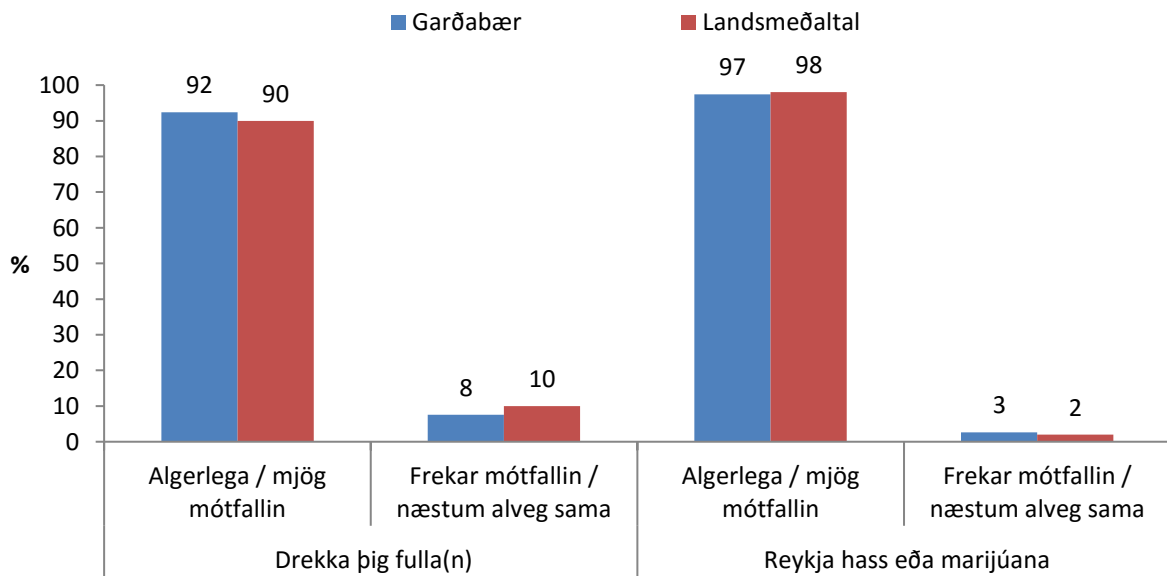

Mynd 32. Hlutfall nemenda í 10. bekk sem hafa notað E-töflu einu sinni eða oftar um ævina, árin 2004 – 2017.

Viðhorf foreldra nemenda í 10. bekk til neyslu

Mynd 33. Hver heldurðu að viðbrögð foreldra þinna yrðu ef þú gerðir eftirfarandi: Reykja sígarettur; Reykja raf-sígarettur. Hlutfall nemenda í 10. bekk, árið 2017.

Mynd 34. Hver heldurðu að viðbrögð foreldra þinna yrðu ef þú gerðir eftirfarandi: Drekka þig fulla(n); Reykja hass eða maríjúana. Hlutfall nemenda í 10. bekk, árið 2017.